WASHINGTON D C

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII Ч. 222. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го ЛИСТОПАДА 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 21, 1961 No. 222. VOL. LXVIII.

КІНЕЦЬ ДИКТАТУРИ В ДОМІНІКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

ПРЕЗИДЕНТ БАЛЯҐЕР ПРИ ПІДДЕРЖЦІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ НЕ ДОПУСТИВ ДО ПОВОРОТУ ТРУХІЛЛІВ

Сіюдад Трухілльо, Домініканська Республіка. — Президент Баляґер повідомив 19 листопада, що немає вже загрози диктатури в цій Республіці, бо два брати генералісимуса Рафаеля Леонідоса Трухілльо, вбитого диктатора в травні цього року, погодилися залишити країну. Президент заявив в радіовій промові, що домініканці повинні об'єднатися коло свого законного уряду, щоб не допустити до національної катастрофи та до втрати незалежности. Президент Баляґер признав, що брати Трухілльо погодилися виїхати із країни тому, що бачили силу американської фльоти. Ці брати вбитого диктатора ген. Гектор Трухілльо Моліна і генерал поручник Хозе Арісменді Трухілльо Моліна вернулися були з вигнання в середу 15-го листопада і старалися привернути диктатуру своєї родини, яка тривала в Домініканській Республіці 30 років. Вони виїхали були на еміґрацію в жовтні ц. р. Але президент Баляґер почав швидко діяти, перебравши команду над збройними силами і тим способом не допустив до державного перевороту. Добре поінформований дипломат подав, що президент має підтримку більшости домініканських збройних сил: армії, летунства і фльоти. Швидка акція президента з'єднала йому підтримку серед опозиційних груп. Згідно з достовірними джерелами, ціла родина Трухілльо покидає країну, бо виїжджає за кордон і мати двох згаданих генералів. Всі вони мають виїхати до ЗДА. Разом мали б виїхати 90 осіб. Драматична історія родини Трухілльо почалася 18-го листопада, коли генерал Рафаел Л. Трухілльо молодший повідомив, що він резиґнує з становища команданта збройних сил і поліції і виїжджає з країни. Заява молодшого Трухілльо сталася після того, як державний секретар Дін Раск заявив був у Вашингтоні, що ЗДА не будуть спокійно приглядатися, як родина Трухілльо відновлятиме диктатуру. Американські кораблі, в тому один літаконосець і один крижляк плавали недалеко домініканського узбережжя, а американські літаки два рази появилися були над домініканським узбережжям. Президент найменував нових шефів армії і летунства, а сам обняв команду над всіми збройними силами, і наказав командантам всіх родів збройних сил виконувати тільки його накази. Президент обіцяв, що допоможе полагодити непорозуміння, які існують між окремими збройними силами. О півночі з неділі на понеділок брати Трухілльо відлетіли з острова, а в країні панує повний спокій; оголошений виїмковий стан президентом Баляґером. Президент Революційно-демократичної партії д-р Хуан Бош висловив подяку урядові ЗДА за те, що підтримали демократію в Домініканській Республіці.

ПРЕДСТАВНИКИ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ ВІДВІДАЛИ ВАШИНҐТОН, МАЛИ КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ ПЛОЩІ

Представники Комітету Пам'ятника Шевченкові в департаменті внутрішніх справ у Вашингтоні. Проф. Лев Добрянський (другий зліва), що був речником Комітету, та п. Джет (другий справа), директор парків столиці, дебатують справу площі на побудову пам'ятника Шевченкові, користуючись великою мапою столиці, що висить на стіні бюра п. Джета, де відбулась конференція. Біля нис стоять ще (зліва): проф. Повстенко, п. Фрімен і п. Йосип Лисогір. Інші учасники конференції сидять при несхопленому на фото конференційному столі. П. Джет не скривав свого приязного наставлення до Комітету і його задумів та зокрема виявив вдоволення дотеперішним перебігом підготови до будови пам'ятника Шевченкові і результатом дотеперішньої збірки фондів на ту ціль.

Вашингтон. — Минулої п'ятниці, 17-го листопада, представники Комітету Пам'ятника Тарасові Шевченкові знову відвідали столицю та відбули довшу конференцію з директором парків столиці п. Джетом у справі площі, на якій цей пам'ятник мав би бути побудований. В конференції взяли участь заступник голови Комітету і голова УККА проф. Лев Добрянський, екзекутивний директор Комітету Пам'ятника п. Йосип Лисогір, секретар Комітету д-р Ярослав Падох та члени Екзекутиви п. Ігнат Білинський, проф. Олекса Повстенко та ред. А. Драган, як також місцеві діячі д-р Юрій Старосольський, інж. Сім'янцев і п-ні Марґолін. Приявний був також гість з Европи, мистець Григор Крук. П. Джет і п. Фрімен прийняли делеґацію в приміщеннях департаменту внутрішніх справ і в першу чергу з'ясували все ще не цілком вияснену ситуацію з обраною вже Комітетом площею при Вірджінія евеню з уваги на широкий засяг робіт, що в тій околиці вже ведуться та на дальші плянування. Як уже інформовано, в районі Вірджінія евеню ведеться будова цілого ряду нових домів і, зокрема, експресових шляхів, що цілком змінять теперішній вигляд тієї дільниці. Згідно з передбачуваним, але ще не затвердженим пляном, та площа, яку обрано під будову пам'ятника Т. Шевченкові, не буде порушена і мала б увійти в систему парків, що будуть створені в тому районі. Все ж таки, перебудова того району затягнеться ще на деякий час і також остаточний плян перебудови ще не затверджений, отже департамент внутрішніх справ, зокрема дирекція парків вважала за відповідне поінформувати Комітет у цій справі. Представники Комітету, вислухавши арґументи п. Джета, не змінили своєї думки щодо вже обраної площі при Вірджінія евеню і дальше обстоюють її вибір. Тим не менше, зокрема на випадок, якщо б у загальному плянуванні столиці ця площа відпала, що повинно б остаточно вияснитись впродовж найближчих місяців, вони оглянули кілька інших площ, що їх вже раніше на такий випадок намітив проф. Лев Добрянський. Деякі з цих площ своїм положенням та придатністю на побудову пам'ятника Шевченкові заслуговують на увагу.

ВІСТКА ПРО ВИКРИТТЯ ВБИВНИКА СЛ. П. СТЕПАНА БАНДЕРИ І ЛЕВА РЕБЕТА ВИКЛИКАЛА НАЙШИРШИЙ ВІДГОМІН

Вістка про заарештування в Західній Німеччині Богдана Сташинського, який признався до скритовбивства відомих українських діячів сл. п. Степана Бандери, провідника Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів та Лева Ребета, виконане з доручення шефа совєтського Комітету Державної Безпеки (КҐБ) А. Шелепіна, викликала найширший відгомін не тільки серед української суспільности, але й в цілому світі. Вістку передали всі міжнародні пресові і телеграфічні аґенції, а за ними і світова преса. „Свобода" передала цю вістку негайно, як її одержала в п'ятницю в пополудневих годинах, а що видання „Свободи" на суботу вже в поважній частині було надруковане, то вістка появилась тільки в частині накладу. Для інформації всіх читачів нище передруковуємо це повідомлення, очікуючи заповіджених уже дальших повідомлень у цій справі від власних кореспондентів в Німеччині. У поданому в числі накладу попередньої „Свободи" повідомленні в цій справі сказано:

Ню Йорк. — Згідно з телеграмою одержаною вполудне дня 17 листопада ц. р. керівництвом „Радіо Свобода" від його бюра у Мюнхені, західньонімецький часопис "Muenchener Abendzeitung" надрукував сензаційне повідомлення про втечу до Західньої Німеччини вбивника Степана Бандери і Лева Ребета. В повідомленні до "Muenchener Zeitung" подано, що до західньонімецької поліції зголосився аґент совєтського Комітету Державної Безпеки (КҐБ) 30-літній Богдан Миколаєвич Сташинський і признався, що він вбив з доручення КҐБ не тільки Степана Бандеру в дні 15 жовтня 1959 року, але й теж відомого українського діяча Лева Ребета дня 12 жовтня 1957 року. Як виходить із зізнань Сташинського, його почали вишколювати до тих атентатів ще в 1951 році і він був висланий в цій справі до Мюнхену, де перебував в роках 1956 і 1957 і де вбив тоді Лева Ребета з допомогою отрути ціянкалі. Для підготови вбивства Степана Бандери Сташинський був викликаний до Москви влітку 1959 року і ранньою осінню 1959 року його вислано до Західньої Німеччини, де у Мюнхені він вбив Степана Бандеру також з допомогою отрути ціянкалі, впорскненої спеціяльним двоцурковим інструментом. Дане йому совєтською службою безпеки доручення „унешкідливити ворогів совєтської держави і народу" Сташинський як здисциплінований співробітник КҐБ, виконав вповні, з вірою, що заслужиться цим для комуністичної ідеї. За виконане завдання одержав він орден „Червоного прапору" особисто з рук самого керівника КҐБ А. Шелепіна. В дальшому Сташинський заявив, що він втік на Захід, бо, знаючи совєтські методи, боявся за своє власне життя. Сташинський одружився з німкою в Східньому Берліні в 1960 р. і втік разом зі своєю жінкою в страху перед ліквідацією з рук КҐБ. Цього самого дня американська пресова аґенція АП подала трохи змінену версію цілої події, повідомляючи, що Сташинський прибув до Західньої Німеччини ще 1-го вересня 1961 року, і що його там ув'язнила західньонімецька поліція і віддала до диспозиції прокуратора в Карльсруге, який почав проти нього формальне слідство.

АДЕНАУЕР ПРИБУВ ДО ЗДА ДЛЯ НАРАД У СПРАВІ БЕРЛІНУ І НАТО

Вашингтон. — Західньо-німецький канцлер, 85-літній Конрад Аденауер, прилетів в неділю 19 ц. м. на військове летовище в Ендрю у Меріленді, де привітали його державний секретар Дін Раск й інші високі урядовці. Аденауер, висівши з літака заявив, що „моя країна стоїть твердо при Вашому боці". Він ствердив, що прибув до ЗДА у „дуже трудному часі, коли всі країни доброї волі мусять одні з одними співпрацювати". Дін Раск прославляв Аденауера, як „речника західнього світу, якого думки є великим добром цілого Заходу". Аденауерові товаришить новий міністер закордонних справ Німецької Федеративної Республіки д-р Гергадр Шредер та міністер військових справ Франц Йосиф Штравс. Перед відлетом до Америки Шредер поїхав до Берліну на довгу розмову з американським ґенералом Луціюсом Клесм, персональним представником през. Кеннеді в Західньому Берліні. Зрештою, однаково генерала Л. Клея, як американського амбасадора в Бонні Волтера Довлінґа викликано до Вашингтону для участи в нарадах з Аденауером і його найближчими співробітниками. Ці наради передбачені на три перші дні цього тижня. У своїх минулотижневих заявах, однаково Президент, як державний секретар Раск підкреслили велике значення, що їх вони прив'язують до приїзду Аденауера. За пресовими конференціями, ці наради будуть стосуватись справ дальшої постави супроти Совєтського Союзу в справах Німеччини й Берліну та взаємин між Західньою Німеччиною і НАТО. Щодо справ Берліну, то Західня Німеччина вважає, що здвигнення большевиками 13 серпня ц. м. муру впоперек Берліну створило новий комуністичний доконаний факт, з яким не можна погоджуватись та який не може становити пункт виходу для будь-яких переговорів. Тому — за заявою міністра Шредера в Берліні напередодні його відлету до Америки — треба вимагати, щоб СССР спершу зліквідував той мур, який є наче символом шантажу й насильства. З цим німецьким становищем буцімто солідаризується Франція. Зате американські чинники — твердять газетні коментатори — вважають, що скасування Берлінського муру треба вважати не за передумову для переговорів, а за предмет конференції з большевиками і одну з вимог, що їх альянти мають зголосити. На конференції з Аденауером позиція Америки буде — за твердженням коментаторів — постільки сильніша, що західні німці вже перестали лякатися, що Америка їх „продасть" Москві. З другого боку виринула справа безпосередньої розмови західньо-німецького амбасадора в Москві д-ра Ганса Кролля з Хрущовим, яка зробила в західніх керівних колах неприємне враження, як спроба безпосереднього німецько-совєтського замирення. Однак Аденауер взяв Кролля в оборону. Він признав, що погляду Кролля не цілком одностайні з поглядом німецького уряду, але, мовляв — Кроль не міг мовчати, коли Хрущов запитав його за його особисті суґестії щодо шляхів виходу з сліпої вулиці в проблемі Берліну. Кроль не міг теж відмовитись від відвідання Хрущова, коли його на ті відвідини запросив прем'єр держави, де він акредитований. Тому Кроль вже вертається назад на своє становище до Москви. Американсько-німецькі наради у Вашингтоні мають стати підставою для одностайного фронту цілого Заходу однаково в справі Берліну, як атомового узброєння всіх членів НАТО. Західня Німеччина вважає, що існуюча заборона, щоб її армія не мала атомової зброї, є дискримінаційна та з військового погляду недоречна.

На похороні Рейбирна були присутні Президент і два колишні президенти

Бонгем, Тексас. — Похорон спікера Палати Репрезентантів Сема Рейбирна відбувся в тій самій Першій баптистській церкві, яку він допомагав будувати. Президент Кеннеді і колишні президенти Гаррі С. Труман та Двайт Д. Айзенгавер сиділи в першій лавці разом із Рейбирновим приятелем віце-президентом Линдоном Б. Джансоном. Пастор парафії Генрі Дж. Болл сказав у промові, що Покійний „серед волі і свободи цієї країни боровся за добру справу. Він був справедливий, був льояльний і любив правду". Похоронні Богослужби відправив капелян Палати Репрезентантів Бернард Бресхемп, який говорив про „відданість Покійного обов'язкам і його жертвенний дух у відношенні до людства". Після Богослужб президент Кеннеді разом з Айзенгавером і Труманом пішли за домовиною, за якою ішов і приятель Покійного, колишній спікер республіканець Джозеф Мартин. За домовиною ішли 105 членів Палати Репрезентантів, 23 сенатори і кілька тисяч присутніх. Труна була покрита американським прапором і червоними гвоздиками. Похорони спікера Рейбирна бачили мільйони американців в телевізії.

Губернатор Рокефеллер розводиться з своєю дружиною

Ню Йорк. — Адвокати губернатора в Ню Йорку і його дружини пані Нелсон А. Рокефеллер 17-го листопада повідомили, що від довшого часу вони живуть в сепарації, яка має закінчитися законним розводом. Губернатор живе в губернаторському будинку в Олбані а в Ню Йорку в будинку свого брата Лоренса про П'ятій авеню, а пані Рокефеллер мешкатиме в будинку Нелсона Рокефеллера також при П'ятій авеню. Рокефеллери одружені 23-го червня 1930-го року, мають 5-ро дітей, з яких 4-ро є одружені. Вони мають 8 внуків. В політичних колах гадають, що розвід матиме вплив на політичну кар'єру Рокефеллера, бо досі не було ані одного президента ЗДА розведеного, а Адлей Е. Стівенсон двічі програв вибори тому, що був розведений. Але не всі гадають, що розвід мав вплив на програну Стівенсона, який кандидував проти популярного кандидата - героя Айзенгавера. Голова стейтового республіканського комітету Л. Джансон Моргавз і голова крайового республіканського комітету конґресмен Е. Міллер заявили, що розвід не матиме впливу на політичну кар'єру Рокефеллера. Але преса пише, що цю справу вирішать виборці, а головним чином виборці-жінки вже в 1962-му році, коли Рокефеллер кандидуватиме на губернатора. 20-го листопада Рокефеллер відлетів до Нової Ґвінеї шукати свого сина-студента, який пропав без вісти.

Президент Кеннеді проти членів Товариств ім. Джана Бирча і Мінутменів

Лос Анджелес. — Президент Кеннеді, промовляючи на прийнятті в Голливуд Палладіюм, гостро виступив проти правих організацій — Товариства ім. Джана Бирча та проти так званих „Мінутменів", не називаючи по імені цих організацій, але не залишаючи жадного сумніву, що він мав на думці саме ті організації. В своїй промові Президент вперше відповів видавцеві щоденника „Даллас Морнінґ Нюз" Едвардові М. Ділі, який недавно написав був, що Президент їздить на триколіснику з Каролайною в Білому Домі, замість „бути мужчиною на коні". Президент казав, що в громадянстві завжди знаходяться такі люди, які позбуваються відповідальности в той спосіб, що знаходять якийсь клич, який має бути ліком на все або жертвенним козлом за неуспіхи. Знаходяться люди, які не мають відваги „протиставитися небезпеці з закордону, бо гадають, що правдиве нещастя є в цій країні". Ті люди, казав Президент, „з підозрою дивляться на своїх сусідів і своїх провідників. Вони домагаються „людей на коні", бо не мають довір'я до свого народу. Вони відкривають зрадників між нашими прекрасними церквами і в Найвищому Суді ЗДА". Президент казав, що ті люди „порівнюють Демократичну партію з добродійною державою, яку порівнюють до соціялізму, а соціялізм із комунізмом". Кеннеді заявив, що він і більшість американців бачать деінде небезпеку для ЗДА. Ми знаємо, що небезпека надходить із зовні, а не з середини І цій небезпеці треба протиставитися спокійною підготовою, а не за допомогою „провокаційних промов".

У МЮНХЕНІ ВІДКРИТО П'ЯТУ СЕСІЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Мюнхен, Німеччина (Б. О.) — У п'ятницю ввечері, 17-го листопада 1961 р., відбулося у Мюнхені урочисте відкриття 5-ої сесії Української Національної Ради. З цієї нагоди у залі Німецького Музею, де скликуються звичайно поважні конференції, зібралося чисельне товариство наших політиків, запрошених гостей і журналістів. Серед присутніх можна було бачити таких визначних політичних діячів, як д-р Степан Витвицький, Іван Багряний, Микола Лівицький, інж. Дмитро Андрієвський, проф. Панас Феденко, д-р Любомир Макарушка та багато інших. Святочне засідання почалось коротким молебнем, що його відслужили священики обидвох віроісповідань. Потім зачитав промову голова Української Національної Ради, Іван Багряний. Зібрані хвилиною мовчанки згадали пам'ять тих усіх українських політичних діячів Державного Центру, яких в останніх роках смерть вирвала з чинного життя. Згодом взяв слово президент, д-р Степан Витвицький, який змалював широку картину сьогоднішнього стану української справи в Краю і на еміґрації. Обидва промовці відмітили з вдоволенням факт, що Організація Українських Націоналістів від проводом полк. А. Мельника вирішила, після довшої опозиційної ролі, увійти наново до Національної Ради.

ЗДА підтримують проєкт створення „атомового складу" при НАТО

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск не відповів безпосередньо на запит журналіста на своїй останній пресовій конференції в минулу п'ятницю щодо евентуальної вимоги Західньої Німеччини, щоб скасовано існуючу заборону щодо атомової зброї для бундесвери. Зате він заявив, що давня пропозиція Америки, зроблена ще за президента Айзенгавера, щоб головна кватира НАТО перейняла на себе відповідальність за окремий і самостійний арсенал атомової зброї для членів НАТО, є далі актуальна. На вступі до конференції державний секретар покликався на промову Президента в університеті в Сієтлі у стейті Вашинґтоні з минулого четверга, в якій Президент твердив, що ЗДА не є „ані всемогучі ані всезнаючі" і тому не може бути „американської розв'язки для всіх світових проблем". Дін Раск вказав на розбіжності умовин і ролі ЗДА в Південному В'єтнамі, Ляосі, Конґо й Берліні. Велика частина тієї пресової конференції була присвячена посиленій військовій допомозі, що її Президент рішив вислати Південному В'єтнамові за порадами ген. Тейлора. Дін Раск потвердив недавній вислів Ричарда Ніксона, що коли б не могутність Америки і її відпір совєтському імперіялізмові, то взагалі не було б місця для „невтральних" у світі, бо комуністи їх поярмили б.

КОМУНІСТИ БУДУЮТЬ ПРОТИТАНКОВІ ЗАСТАВИ В БЕРЛІНІ

Берлін. — Вночі з минулої суботи на неділю 19 листопада комуністи почали будувати по східньому боці внутрішньо-берлінського кордону протитанкові оборонні фортифікації, копаючи глибокі рови й ставлючи засіки з залізничних рейок, спаюваних в одну цілість. Крім цього, 70 робітників під охороною сотні вояків в повному бойовому виряді почали будувати другий мур у півколі зараз біля Бранденбурзької брами, яка є одним із перехідних пунктів переділеного міста. Протитанкові фортифікації простягаються від Фрідріхштрассе вздовж Альберштрассе і від Потсдамерпляцу до Бранденбурзької брами та почерез Бернауерштрассе до французької зони Західнього Берліну. Ці фортифікації будуються з допомогою машин. Щоб приглушити гук моторів і галас, що його роблять робітники однаково при земних роботах, як і новому кордонному мурі, комуністи обставили кордон автами з гучномовцями, з яких безперервно надають голосну музику, переплітану пропаґандивними вигуками. Маси берлінців, що збіглись по обох сторонах кордону дивитись на ті нові заходи розділити „на віки" одно місто, поліція тримала здалеку, щоб оминути інцидентів. Американські, англійські й французькі старшини переїздили в неділю часто всі сім відкриті тепер перехідні пункти до Східнього Берліну, щоб придивитись з авт новопоставленим протитанковим засікам та кордонним мурам. Запитувані в цій справі східньо-німецькі кордонні поліціянти й військовики — мовчали і здвигали раменами. Західні коментатори не всилі пояснити, яка комуністична ціль криється за будуванням у Берліні протитанкових засік і застав.

У завтрішній „Свободі" повідомлення про імпрези впродовж минулого кінця тижня

Упродовж минулої суботи й неділі в Ню Йорку та метрополії, як і в країні відбувся цілий ряд українських імпрез, як: 35-літній ювілей Т-ва „Дністер", 361-го Відділу УНСоюзу в Ню Йорку; загальні збори Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Перт Амбой, загальні збори Відділу УККомітету у Филаделфії, Листопадове Свято в Пасейку, доповідь всч. о. Зеновія Нарожняка про страдаючу церкву в Україні в Ню Йорку, доповіді п-ні Катерини Пелешок і п. Йосипа Лисогора в Джерзі Ситі про спостереження з відвідин в Україні та наші завдання на еміґрації, архиєрейська Служба Божа Преосв. Кир Августина Горняка та бенкет в Асторії. Звідомлення про них та інші імпрези будуть подані в черговому числі „Свободи".

В ТОРОНТО ПОМЕРЛА БЛ. П. ІРИНА З ФЕДОРОВИЧІВ СОБОЛТА

Торонто. Минулої п'ятниці, 17-го листопада, тут померла на 72-му році життя сл. п. Ірина з Федоровичів Соболта, вдова по бл. п. о. Модестові Соболті, пароховi Ілова в Західній Україні. Похорон відбувся в понеділок, 20-го листопада.

В АМЕРИЦІ

● **Внаслідок смерти** спікера Палати Репрезентантів Сема Рейбирна 84-річний найстарший сенатор - демократ Карл Гейден з Арізони є на другому місці як наступник президента ЗДА. На першому місці є віце - президент Линдон Джансон, на другому мав бути спікер Палати, а на третьому є тимчасовий провідник Сенату, яким тепер є найстарший віком сенатор Гейден.

● **Під час недуги** спікера Рейбирна, колишній президент Айзенгавер вислав був йому до шпиталю в Далласі, Тексас, листа, в якому бажав пацієнтові швидкого видужання, і який підписав як „виборець капітан Айк". Рейбирн мав право називати Айзенгавера своїм можливим виборцем, бо Айк народився в Денісоні, в Тексасі, у виборчій окрузі Рейбирна.

● **Преса пригадує**, що Рейбирн був одружився в 1927-му році з Маці Джовнес із Велі Вю в Тексасі, але це подружжя розійшлося зараз після заключення, а в 1928-му році воно було уневажнене.

У СВІТІ

● **У Лондоні** одною з найбільших турбот міської управи та й усіх мешканців є автомобільний рух, який створює щораз частіші і щораз більші „корки", що зупиняють та внеможливлюють взагалі комунікацію. Від 27 ц. м. чотири головні вулиці в Лондоні перейдуть на однонапрямковий рух. Водночас поставлять 4.500 дальших паркових годинників, щоб зліквідувати „дике" паркування в двох лініях.

● **Готелі в Сайґоні**, столиці Південного В'єтнаму, заповнені американськими військовиками, які прибули туди у ході збільшеної військової допомоги у війні проти комуністичних партизанів. Проте це здебільша летуни: прислано туди ескадрилю літаків і гелікоптерів для розвідчих і бомбардувальних цілей у провірюванні партизанських становищ та нищенні їх. Американські літаки займаються фотографуванням терену.

● **Афґанський прем'єр** князь Мохаммед Дауд заявив, що „поки Захід нас не виречеться, Афґаністан не веречеться політики невтральности", — заперечивши цим поголоски, наче б Афґаністан перейшов до совєтсько-сателітного табору. Зате афґанський прем'єр перестеріг, що коли Пакістан не змінить своєї ворожої супроти Афґаністану політики, то „наслідки будуть нещасливі для цілої Азії" — натякнувши цим на те, що на тому афґансько - пакістанському спорі виграють Совєти.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Найперше американець

Смерть спікера Палати Репрезентантів ЗДА Семюела Рейбирна, або коротко Сема Рейбирна, є важкою втратою американської держави і нації. В новітній історії З'єдинених Держав Америки Сем Рейбирн був одною з найбільш маркантних особистостей. Протягом майже півстоліття, увійшовши до Палати Репрезентантів, як конгресмен, ще в 1912 році, він залишався в цій Палаті до останніх майже днів свого життя, керуючи з 1940 року впродовж 16 з половиною років її працею, як спікер, і протягом чотирьох років очолюючи в ній демократичну меншість. Змінялися президенти і їх уряди, але незмінним володарем і символом Капітолю залишався завжди Сем Рейбирн до тієї міри, що й саму Палату Репрезентантів називав дехто „Семовою Палатою".

Державна роля Сема Рейбирна не обмежувалася самим тільки його офіційним становищем, з одного боку, як спікера Палати Репрезентантів, а з другого, як фактичного провідника Демократичної партії в цій Палаті. Своє значення і велетенський вплив він завдячував головним чином небуденним прикметам свого характеру, зокрема своїй відданості основним принципам демократії — правді і справедливості, толеранції і льояльності супроти не тільки політичних однодумців, але й противників. Бувши демократом, членом і провідником Демократичної партії, Сем Рейбирн завжди умів піднятися над партійними оглядами і вимогами і залишався завжди — як підкреслив у своїй кондоленційній телеграмі президент Кеннеді — „непохитним оборонцем конституційних прав і обов'язків Конгресу, льояльним дорадником і другом президентів ЗДА обидвох партій в усіх важливих справах, що стосувалися державного інтересу і безпеки". Але водночас, як демократ, Сем Рейбирн не боявся стати в опозицію до того чи іншого демократичного президента, не зважаючи на те, чи це був Рузвелт чи Труман, якщо тільки вважав пропоновані ними законопроєкти за недоцільні або шкідливі для національних інтересів.

У виконуванні обов'язків спікера Палати Репрезентантів Сем Рейбирн був прикладом правдиві демократичности принципів і методів. Прийняття важливіших рішень добивався не силою свого становища і не категоричністю вимог чи формулювань, але передусім своїм авторитетом, умінням доводити слушність даної справи і переконувати в цій слушності інших. Завжди і в усьому уважав себе демократом, підкреслюючи, що, як демократ, він гордий з того, що вміє не тільки вести, але й слухати, значить іти за проводом інших. Визнаючи таку засаду, Сем Рейбирн льояльно співпрацював з усіма демократичними президентами і віце - президентами, хоч були часи, що й він сам міг кандидувати на ті пости. У проведенні тих чи інших законопроєктів покійний спікер був майстром примирливости і компромісу, але водночас рішучим реалізатором кожної слушної справи. Консерватист у своїх поглядах, він завжди підтримував із запалом всі прогресивні економічні й соціальні заходи та програми кожночасних урядів ЗДА, і демократичних і республіканських.

Працював Сем Рейбирн не покладаючи рук, не жаліючи часу, ні здоров'я. Своє становище в Палаті він прирівнював до завдань адвоката, що має заступати інтереси клієнтів, якими для нього були уряд, партія і країна. Як член Палати Репрезентантів протягом 49 років, він пригадував завжди новообраним членам Палати, що вони мають мандат і від народу, який їх обрав і від колег, що з ними вони працюють у Конгресі. Разом із цим, як переконаний член своєї партії, Сем Рейбирн ставив завжди добро цілости, країни і народу понад вузькопартійні інтереси. Тому так переконливо прозвучали висловлені з приводу його смерти слова колишнього республіканського віце-президента Ричарда Ніксона, який ствердив, що в справах оборони й безпеки країни покійний Сем Рейбирн „був завжди найперше американцем, а потім уже демократом".

Загроза переговорів

Миролюбний західній світ, змагаючи до миру за всяку ціну, створив та прийняв у своїй міжнародній політиці засаду, що як довго говорять дипломати, так довго мовчать гармати. В цю засаду зокрема повірила Америка й вона в своїй, можна б сказати, пасії миру дістала справжню пасію переговорів, примикаючи очі на безліч фактів, які недвозначно і більше ніж переконливо доводять, що у диктаторсько - агресивних систем' всякі переговори мають протилежне значення і цілком протилежну ціль. Вони бо використовують та ведуть переговори не на те, щоб зберегти чи закріпити мир, тільки з виразною і єдиною ціллю: мирними переговорами досягнути свої імперіялістичні цілі, а якщо б не пощастило своїх суперників заговорити на смерть, то переговорами здобути необхідний час на кращу підготову до агресивної війни.

Таку політику агресорів - диктаторів доказали вже переконливо Гітлер зі Сталіним, а переговори і „порозуміння" в Мюнхені, що попередило вибух другої світової війни, стали наче символом загрозливости переговорів між миролюбними демократіями і агресивними диктатурами.

Практика продовжується точно по тій самій лінії і після війни і не даром уже увійшло в пословицю, що Америка не програла ще ані одної війни, але не виграла ще ані одних переговорів. Від Тегерану і Ялти це ще під час війни починаючи, а на останніх переговорах Америки з Москвою, хоч би в справі припинення пробних експльозій атомової бомби, кінчаючи, все це є одна безперервна черга жалюгідної прогри політики вільного світу.

Гра із великою шкодою для Заходу продовжується. Відомо, що діється тепер у Берліні. Москва до червоного розпалила кризу, безкарно ломить всі свої дотеперішні зобов'язання і коли ця криза доходить уже до берега війни, тоді вона одним натяком дає стебелинку надії на переговори і за цю стебелину конвульсійно чіпляється Захід. Конкретно: між східньою і західньою частиною Берліну побудували большевики мур, що його німці називають „муром ганьби", але Хрущов рівночасно натякнув, що він не обстоюватиме речення підписання сепаратного договору із Східньою Німеччиною. Державний Департамент у Вашингтоні наче б зрадувався новою нагодою та можливістю переговорів і державний секретар Дін Раск минулої п'ятниці заявив, що скасування муру в Берліні буде радше ціллю, а не передумовою переговорів. Подібне і з пробними атомовими експльозіями, що їх Москва продовжує, а Вашингтон „готовий переговорювати".

В обличчі історичної відповідальности Америки за дальшу долю світу можна до деякої міри зрозуміти таку „пасію переговорів". Державний Департамент не хотів би пропустити жадної нагоди і не втратити навіть найменшої можливости відвернення катаклізму нової війни. Але ж з другого боку важко зрозуміти цю „пасію переговорів" у світлі дотеперішньої практики, яка виказує ясно і недвозначно, що кінцевим результатом такого поступування є не мир, але війна, або — що ще гірше — капітуляція і поразка без оборони.

В таких обставинах можна твердити, що над світом висить сьогодні марево переговорів чи не більш загрозливе, від марива війни. У війні з теперішньою аморальною світ виграє сильний, а в переговорах підлий, що не додержується перебраних постанов і зобов'язань. Яку ж бо вартість можуть мати будь-які переговори з Москвою, як наперед можна знати, що вона не виконає добровільно нового зобов'язання, яке стояло б їй на перешкоді в змаганні до заволодіння світом! Усунення муру в Берліні, припинення підривної акції, визволення поневолених та направа всього зла, що його досі вчинила Москва, повинно бути не ціллю, але передумовою нових будь-яких переговорів між Заходом і Москвою. Інакше здійсниться погроза Хрущова і він справді утробить вільний світ у могилу, хоч той світ сам собі викопає своєю пасією переговорів.

Олег Лисяк

СЛУХАЮ БІЛЛІ ҐРЕҐЕМА

Одним з найбільш відомих людей тепер у світі людей є, без сумніву, сорокількарічний чоловік, прізвищем Біллі Ґреґем, або, з повною титулатурою — доктор Віліям Ґреґем. Від кількох років зустрічається щораз більше вісток про цього нового євангеліста і він промовляє безупинно по всіх континентах і у всіх можливих країнах, при чому в більшості відвідує він ці країни, де він може промовляти без перекладача, але трапляється часто, що він також говорить і там, де мусять перекладати його промови чи, радше, проповіді.

Отже, я з зацікавленням використав свій побут в одному з американських міст і запрошення одного з моїх американських знайомих, який є гарячим прихильником Біллі Ґреґема, і який забезпечив мене квитком на добре місце під час виступу цього цікавого промовця. Мій знайомий заявив згори, що Ґреґем є „террифік спікер", і що це повинно мене найбільше зацікавити, бо я і так не протестант, тому релігійні аспекти будуть для мене менше важливі. А головною метою „хрестоносного походу" Ґреґема є навертати людей на християнську віру.

Інші знайомі, не-протестанти, трохи опонували щодо цієї мети, згадуючи щось про сильну організацію, яка стоїть за Ґреґемом, про великі прибутки, про величезний штаб співробітників, оплачуваний з „колект" — але всі погодилися, що Ґреґема варто послухати і що в сьогоднішніх матеріялістичних часах — навіть Христос мусів би послуговуватися модерними засобами, щоби поширити своє слово між мільйонами мешканців сьогоднішнього світу.

Вже по дорозі на великий бейз-болний стадіон, (який тепер стоїть пусткою після сезону). видно було, що людей буде багато. Якийсь чоловічок, вигляду дрібного службовця, привітав мене в автобусі привітним голосом із південним акцентом: „Чи вам відомо, що Біллі Ґреґем є в місті?", а коли я показав йому квиток — (за який до речі, не платиться нічого — він запевняє лише добре місце), чоловічок відповів: „Хай вас Бог благословить!" а по хвилині, зауваживши, мабуть, мій чужинецький акцент, запитав: „А якими мовами ви говорите?" на що я, маючи досить цього „переслухання", відказав трохи твердо: „Ідіш!" — на що чоловічок, зовсім не збентежився і сказав: „Не думаю" — а потім додав ще — по польському: „Ви напевно любите борщ і ковбасу. Але Біллі Ґреґем вас також спасе". І тицьнув мені в руки пачку брошур про Біллі Ґреґема, що заки вистрибув з автобуса на зупинці перед стадіоном.

Стадіон був так освітлений, якби на ньому мав відбуватися матч місцевої дружини, яка цього року непогано грала в першенствах Великої Ліґи. Впорядчики вказували місця, співав хор співаків - Добровольців, складений з 2.000 людей — що було справді знаменитим досягненням. Потім промовляли ще якісь менші євангелисти, між ними відспівала якийсь релігійний гимн чкась старша негритянка, потім співали, із співаників, всі 50 чи 60 тисяч зібраних на трибунах, під дириґентурою того самого чоловіка, що дириґував 2.000-им хором. А потім була, як звичайно всюди в Америці, — „колекта" і народ сипав доляри — в більшості — хоч часом теж і „квотри" до паперових горщиків, що їх розносили впорядчики. Одночасно хтось із штабу Ґреґема заохочував присутніх до жертвенности, пригадуючи, що якби вони були на бейзбольному матчі, а не на проповіді Біллі Ґреґема, то за місця, на яких вони тепер сидять, вони платили б від двох до п'яти долярів. Це, в більшості, переконувало людей, і вони платили свої доляри. Я не ходжу на бейзбол і для мене цей арґумент був без великої вартости.

Потім вийшов сам Біллі Ґреґем, милий, середнього росту бльондин у чорному одязі, і, вїзвавши всіх до сповіді, почав своє казання: — „Коли мій голос промовлятиме до ваших вух — хай Господь промовить до ваших душ" — сказав він, і це просте, виголошене без патосу речення — привело 50 тисяч людей до скупчення. Промова Ґреґема, яку він спрямовував в першу чергу до молодих людей — говорила про всі нам відомі речі: про надхнення, нехай фальшивими, але всетаки якимись ідеями молоді комуністичних країн, про те, як він, Ґреґем, бачив у Москві параду молоді, що маршували по Червоній площі, скандуваючи ритмічно: „Ми хочемо змінити світ! Ми хочемо змінити світ!", про те, як молоді Америки брак ідеї, віри в Бога, про те, що є найвищий час збудитися і жити з Богом.

Ви, молоді люди, — говорив Ґреґем — маєте свої проблеми, — „ви тінейджерс". Але чи ви думаєте — чи не мав проблем цей молодий чоловік, що працював майже дві тисячі років тому в столярському заведенні в Назареті? Він знав, що він мав вмерти за цілі людство. Чи ж це не була проблема для цього „тінейджера?"

— „Можливо, що Господь скінчив вже з нами", — казав Ґреґем, „Він уживав нас, американців і Америку, у своїй стратеґії впродовж майже двісті років — але може Він вже нас досить? Він покарав навіть анґелів, коли ангели збунтувалися проти нього — чи ви думаєте, що щось інше станеться з Америкою?"

„Весь світ дивиться сьогодні на нас, — говорив ясноволосий проповідник — дивиться, але вже не слухає. Бо ми витратили порожних слів впродовж останніх 15-ти років. Ці, що дивляться на нас — потребують не наших слів, але наших чинів!"

„Коли надійшов великий потоп — Господь не пощадив людей, що прогрішилися проти нього. Він не пощадив свого вибраного народу — Ізраїля — який, може, ще колись стане знову вибраним народом — але, чи ви думаєте, що Творець любить Америку більше чим Ізраїля?"

На другий день, я зустрівся з моїм американським другом. — „Що ти думаєш про нього?" — запитав він мене. „Велл, — що тобі сказати", — відповів я, — „бачиш, для нас, для людей, які зустрілися вже з цими проблемами безпосередньо — все це не новина, ми знаємо „на живо" те, про що Ґреґем говорить і ми старалися виховувати наших дітей у свідомості того. Але вам — ці, що були на стадіоні вчера, це все мало відоме і вам більше придасться те, про що говорив Ґреґем. Я думаю, що він робить добре діло — може він збудить вас з вашого сну про „найкращу в світі" систему життя, в якій головним фактором є демократія, автомобілі, необмежена свобода, рефриджірейтори, двопартійна система, камінки і телевезія . . .

Ярослав Курдидик

ЗАКУЛИССЯ ВІЙНИ В КАТАНЗІ

Переглядаючи не тільки американську та европейську, але головним чином африканську пресу, яка, без сумніву, має найбільш ввіргідні вістки про те, що відбувається недавно у Катанзі зі сумним епізодом смерти Гаммершилда, побачимо наглядно, що Москва, якій не вдалося пробратися до Конга через фронтові двері, старається пробиратися туди тепер за випробуваною комуністичною методою — з „чорного ходу".

Щоб відвернути увагу світу від того, що останньою воєнною затією у Катанзі керували комуністи, Москва з помічю своїх найвірніших попленталів в Африці — Ґани і Ґвінеї, змобілізувала афро - азійський бльок для ведення пропаґанди, з якої мало б виходити, що у смерті Гаммершилда, як і у воєнній кампанії в Катанзі, винна безпосередньо Англія. А в цілості, мовляв, все це є капіталістично - колоніяльною змовою проти вільних уже народів Азії та Африки, щоб повернути їх у неволю. Як відомо, большевикам залежить на тому, щоб заволодіти не так цілим Конґом, як його колишньою складовою частиною Катангою. Але пробратися туди хоч і як би це їм оплатилося, надзвичайно важко.

У Катанзі видобувається 60% кобальту і 75% міді у світовому відношенні. В Африці є два „найважливіші і найцінніші міста" — Йоганесбурґ у Південній Африканській Республіці, що має непиcаний монополь на золото, і Елізабетвіль у Катанзі, що має монополь на світову мідь.

Не можна недоцінювати того, що під сучасну пору в Катанзі панують лад і порядок, вдержувані невеликою, але модерно озброєною і здисциплінованою армією, а президент Моіс Чомбе і його уряд — це найбільш прозахідній уряд з-поміж усіх урядів новоствореннх африканських держав. І саме тому Москва вирішила вжити всіх можливих засобів, щоб приєднати Катанґу під опіку центрального уряду Конґа.

Як тепер виявляється, справо „об'єднання Конґа" керує наслідник оселаленого большевиками Люмумби, Ґізенґа, головний кремлівський рупор у тій країні, що перейшов вищу школу комуністичних провідників у Празі. Ґізенґі доручено, щоб він відсунувся в тінь і з укриття керував справами комунізації Конґа. І треба признати, що ця гра большевикам повелася. На прем'єра „сфедералізованого" Конґа висунено комуністичного ступайла Сирила Адулю, але насправді Адуля — це тільки слухняне знаряддя в руках Ґізенґи. Отже, все йде згідно з пляном, виробленим у Москві. Прем'єр Адуля призначив одного з членів „уряду" Ґізенґи, К. Нґебе, на міністра внутрішніх справ і йому ж таки доручив оборону „об'єднаного" Конґа. І цей міністер, що також перейшов комуністичний вишкіл за залізною завісою, веде свою політику.

Генерал Віктор Ляндуля, що його в міжчасі призначив прем'єр Адуля на головного командира „об'єднаної конголійської армії" (цей генерал - самозванець був у Ґізенґи головнокомандувачем і тісно співпрацював з совєтською військовою місією), вирештовує всіх потенціяльних опозиціонерів, а дев'ятьох найбільш свідомих і прозахідньо наставлених членів парляменту поставив за „національну зраду" перед наглий суд і — розстріляв.

Щоб позбавити будь-яких впливів прозахідного члена конґолійського уряду, генерала Мобуту, Ляндуля видав наказ - негайно звільнити всіх тих старшин, підстаршин та вояків, які відважаться виступити проти центрального уряду.

Єдине, що ще стоїть Ґізензі на перешкоді до повної комунізації Конґа, є якраз Катанґа з президентом Чомбе, особисто ворогом Ґізенґи, як наслідником Люмумби.

Як відомо, прем'єр Адуля звелів був вирештувати ввесь уряд Катанґи. Президент Чомбе врятувався втечею і, сперцись на вірну йому армію, почав ставити спротив військам ОН, що підтримують ідею федерального уряду Конґа, за яким, мовляв, стоїть парлямент, очевидно без опозиції, що її комуністичними методами зліквідовано.

На тлі всього цього сенсаційними є виступ відомих знавців антикомуністичної стратеґії, сенатора Т. Дадда і конґресмена Д. Брюса, які заждали негайно перевести слідство, хто з-поміж американських „консультантів" дораджував, щоб представник ЗДА в Об'єднаних Націях голосував разом з представником СССР 22-го лютого в рямцях Комітету Безпеки за те, щоб дати право ОН примусити, в разі потреби навіть збройною силою, „приєднати" Катанґу до центрального уряду Конґа.

Згадані американські політики цілком слушно твердять, що коли ЗДА не змінять негайно свого становища і справу відношення Конґа й Катанґи не дослідять, нехай будуть приготовані на те, що Конґо за кілька місяців стане новою комуністичною колонією в самому серці Африки.

ЗДА підготовляють в Неваді пробні атомові вибухи

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії і департамент оборони повідомили, що в південній Неваді приготовляються до того, щоб можна було під землею випробовувати малі 5-кілотонові бомби для того, щоб виявляти ворожі пробні атомові експльозії. Ці пробні експльозії відбуваються згідно з проєктом „Меля", який має виявляти всі атомові вибухи на земній кулі. Науковці стараються вдосконалити спосіб виявляти атомові вибухи. В 1959 році виявилося, що важко є це робити, і тому американська делеґація в Женеві домагалася, щоб в догові про припинення пробних атомових експльозій був натяк про те, що можна буде переводити інспекцію по СССР і по ЗДА. СССР відкинув це домагання, і тому припинилася Женевська конференція, а СССР перевів більше як 30 пробних вибухів, бо він продукував бомби під час нарад в Женеві, хоч згідно з договором не вільно було цього робити.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Северин Борачок, Григорій Крук, Марія Дольницька

(Виставка творів — малярство, емаль, скульптура — в Ню Йорку)

Виставка відбувається в Ню Йорку, в залях Українського Інституту Америки. Це перша на цім терені виставка, що посднує три роди образотворчого мистецтва. Розміри її імпозантні, посднання щасливе під оглядом рівности сили майстрів. Тому, при глибокій відмінності в підході й інтерпретації тем, враження у глядача залишається гармонійно зрівноважене. У всіх в повній мірі додержано мистецьких законів і правди, які часто нехтуються прихильниками мистецтва, що збігаються навколо ідеї абстракціонізму, де легко можна замаскувати ігнорантність, де білья справжніх мистців тупляться спекулянти і бесталанники.

Урізноманітнюють і збагачують виставку мозаїки Борачка. В той час, як образи його своїми кольорами та всім своїм настроєм часто викликають асоціяції з творами французьких майстрів Сезана та Гоґена — мозаїки наскрізь оригінальні. Борачок — майстер динамічної лінії чи то у ніжнім, чи, пристраснім русі дівочого тіла, чи у шаленому злеті коня. Ця динамічність зберігається і в мозаїках, де не можна досягнути плинности, де не можна спокушатись на деталь і приходиться працювати масами. Гойність праць і їх добір перевершують всі сподівання.

З виставки виходиш із почуттям гордости і переконанням, що вони самі собою входять у скарбницю міжнародного мистецтва, не втрачаючи національної своєрідности. Виставку відвідує багато чужинців, і властне вони вносять таке саме враження.

Кожен, із ким доводилось обмінятися кількома словами, підкреслював оту оригінальність, виразну приналежність до певної національної групи. До якої? Від деяких чужинців я, як звичайно, він могли почути: „руссій мужік". Але то дарма, то можна вияснити.

Йти з духом доби і залишатися самим собою, не потонути у хвилях неокреслленого, неможливого для дефініції модернізму — це головна проблема справжнього мистця. І її розв'язує якою й незаперечно своїми композиціями Крук. Не можна писати вірші так, як писав Шевченко, не можна малювати як колись. Життя йде новими шляхами, міняється сама людина, відкриваються нові закорні перспективи в науці, і це мусить вплинути також на мистецтво. Однак, правда не міняється, вона одна в основі всіх речей, вона є законом і, коли вирвати ту основу, втрачається рівновага. Якщо образ має бути вивом ідеї, то його вимири мусять бути ясні для кожного — не зміст чи навіть ідея, а власне вимири, його не можна повісити у різних напрямках, не викликавши зауважень, як то тепер часто трапляється — бо тільки сам маляр знає, як має висіти образ. Це його таємниця. У скульптурі це труднише — можна витворити щось, про суть чого ніхто не здогадається без пояснень, але річ мусить стояти, хоч той закон мусить бути збережений.

У музеї Гуґенгайма для скульптур є написи, які не вияснюють ідеї глядачеві, а тільки кажуть, що вона в увазі творець. Це — ніби розв'язка загадок для орієнтації тільки у генеральній лінії — що це, наприклад, людина, а не мертвий предмет чи звірина. Хто бував у тім музеї, бачив дерев'яний стовп, а на ньому щось ніби домик. Нікому не приходить в голову, що це — Король - Королів, як каже напис. Прочитання напису глядачеві не помагає, і він відходить із виразом зрозуміння, що не видатись ігнорамусом, або із виразом здивування і несмаку. Такі ребуси у скульптурі, поряд із покрасами та перевирійними вигадками, свідчать лише про духове збоження.

Як же йти з добою, жити в

(Закінчення на стор. 8-ій)

Д-р Лука Луців

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

(У 150-річчя з дня народження)

(17)

Сторіччя Шашкевичевих народин відзначили українці і в Підлиссі, де в 1911 році вибудовано за народні пожертви пам'ятник у формі залізного хреста на Білій (Підлисецькій) Горі. Теодор Заяць, який дириґував на цій переремонії хором із 256 хористів, оцінює число присутніх на 30.000 („Нац. Трибуна", 1951, з 21-го жовтня). Крім того співав хор питомців духовної семінарії зі Львова. Промовляв голова Комітету Маркіянового свята в Підлиссі о. Володимир Кальба, який сказав, що „оця гора з пам'ятником Маркіяна нехай стане посестрою Тарасової могили, й сюди нехай спішиться кожний зачерпнути віри й надії в кращу долю народу. Свою підчесене знам'я хреста хай благословить увесь український народ дійте через хрест до воскресення".

Пан Теодор Заяць оповів, як то після першої світової війни почалися многотисячні прощі на Підлисецьку Гору, в яких дуже часто брали участь списокни зі Львова: Боцян, Будка і Бучко. В Золочеві заснувалося Товариство ім. Маркіяна Шашкевича, яке видавало квартальник „Шашкевичівські Вісті" під редакцією адвоката д-ра Теодора Ваня.

У 100-річчя виходу „Русалки Дністрової" львівський щоденник „Новий Час" писав:

„І хоч „судилося нам послідними бути" в здійснюванні поетових ідей, оці тисячі-тисячі людей, що з одною думкою в умах, з одним збірним великим хотінням у серцях линуть сьогодні з усіх закутин галицької волости на „Білу Гору" в Підлиссі, цей збірний вияв національної свідомости й зорганізованости — каже твердо вірити, що „свободоньки сонічко заблисне", що прийде серпневий день, коли ми поклонимось тіням великого Пробудника Галицької Землі, сповнивши його заповіти" (ч. 169, з 2-го серпня, 1937).

За російської комуністичної окупації західних українських земель не відзначувано Шашкевичівських Днів у Підлиссі. Останнє таке свято відбулося там 14-го вересня 1941-го року, в першому році німецької окупації, і в ньому взяли участь 40.000 людей. Службу Божу відправляв Преосв. еп. Никита Будка. В дальших роках німецької окупації не дозволено відзначувати пам'ять Шашкевича на Підлисецькій Горі.

Останній раз мали змогу відзначити галицькі українці 100-річчя з дня Шашкевичевої смерти 1-го червня 1943 року, коли то пізніший Митрополит-Ісповідник Йосиф Сліпий виголосив проповідь на могилі Поета у Львові. Промовець ствердив, що „бойовий клич, змагання до боротьби, — це дзвінкий тон у творчості М. Шашкевича і могутній засіб до оживлення народу. Думкою линув він у старовину і на Січ Запорізьку і до Дніпра-Славутиці. І вітри, і степи українські, усе-усе хотів він затягнути до своєї акції . . . Заслуханий у пісню минулого, він снував пляни на майбутнє . . . У Христовій вірі шукав він покріплення й опори в життєвім горі і злиднях, — вона веліла йому йти простим шляхом, в ній бачив забезпечення цілого народу . . . Він, як те сонце, теплом і світлом зсунув легко з Галицької України лахи свідомости раба . . . Нехай на прощання чуємо з домовини його золоті слова: „Не журіться і не плачте. В огні нещастя твердне криця душ тугих". (Календар „Українських Вістей", 1961, Едмонтон, Алберта, 1961, ст. 35-42).

М. Шашкевич в Америці

Ми вже згадували, що М. Шашкевич став популярним на рідній землі аж наприкінці минулого віку, під час перенесення його тлінних останків із Підлисся до Львова. В першому річнику „Свободи", яка почала виходити як двотижневик у вересні 1893 року, знаходимо в 7-му числі з 15-го грудня таку коротку вістку: „На днях Галицька Русь перенесла мощі покійного о. Маркіяна Шашкевича, славного руського поета, до Львова, де їх торжественно поховано на кладбищі Личаківськім".

Під час відзначування 100-річчя з дня народин Шашкевича „Свобода" виходила вже як тижневик на вісьмох сторінках і могла більше місця присвятити відзначуванню Шашкевичівських роковин.

Так 19-го жовтня в ч. 42-му „Свобода" повідомляла, що „заходом Центрального Комітету Будови Народного Дому в Ню Йорку і силами товариства „Нюйоркський Боян" приготовляється великий концерт в пам'ять столітніх роковин народин нашого незабутнього поета і воскресителя Галицької України, Маркіяна Шашкевича". Концерт мав відбутися аж по Різдві.

В числі 44-му з 2-го листопада 1911 р. „Свобода" принесла цілосторінкову статтю під заголовком „1811-1911. 6-ий падолист 1811". „Саме тому сто літ, — починалася ця стаття, — як в убогій священичій родині народилося дитя, що мало стати предтечею нового життя на Галицькій Україні, народився той, що своїм голосом розбудив народнє слово. Кому не відоме це велике ім'я?

Осіння Наукова Конференція НТШ в Торонті

Ідучи за постановою Головної Ради Наукових Товариств ім. Т. Шевченка для вшанування сторіччя смерти свойого Патрона, НТШ, в Канаді відбуло в Торонті другу Конференцію Світового Конґресу Української Вільної Науки, що складалася з двох сесій в днях 7 і 8 жовтня 1961 р. в приміщенні Дому Просвіти і Українського Канадійського Леґіону. Перша конференція в березні була присвячена виключно Шевченкознавству, а друга в жовтні всім проблемам знання.

Пленарна, прилюдна сесія відбулась в неділю, дня 8-го жовтня і в ній крім членів, брали участь визначні гості; також своєю присутністю вшанував її Єпископ Преосвященний Кир Ізидор Борецький.

Сесію відкрив голова КНТШ проф. д-р Євген Вертипорох, який пригадав, що КНТШ перше започаткувало в 1941 р. Наукові Конференції, які показують братам в Україні, що українські науковці на еміґрації мимо часто несприятливих обставин працюють і творять наукові вартості і цінності. Появились друком визначні твори членів КНТШ: проф. інж. Василь Іванис: „Стежками життя" (3 томи), проф. Степан Килимник „Український рік у народніх звичаях" (І, ІІ, і IV томи); проф. д-р Ярослав Пастернак монументальна „Археологія України", що має появитись теж в англійському перекладі; проф. Євген Онацький (Буенос Айрес) опрацьовує сам „Малу Енциклопедію Українознавства", з якої появились 8 томів, а передбачено 15 томів. Д-р Василь Луців видав книжку про „Екс Лібріс", крім цього наші члени друкують наукові праці в журналах. До кінця року відбудуться ще Сесії по Осередках КНТШ в Едмонтоні, Ванкувері та Оттаві; також вийде друком збірник праць, присвячений Шевченкознавству та монографія про творчість мистця художного слова д-ра Юліяна - Ґеник Березовського.

Д-р Степан Росоха відчитав численні привіти.

Доповіді з неділі дали повний образ і вповні переконливі наукові докази про окремішність українського народу від найдавніших часів його існування.

Проф. д-р Я. Пастернак в доповіді „Важливість проблеми етноґенезу українського народу в світлі археологічних дослідів" доказав на підставі археологічних дослідів і розкопів, що український народ був суверенним і незаперечним автохтоном від праісторичних часів на своїх історичних землях.

Проф. Степан Килимник в доповіді „Норманська теорія в політиці Москви" опрокинув цю таку вигідну для Москви теорію, що до приходу норманів - варягів зі Скандинавії, цебто до 862 року, не існувало ніякого історичного ні державного життя на наших землях. Це однак заперечують археологічні розколи та інші відомості із грецьких джерел.

Д-р Осип Бойко в доповіді „До історії джерел слов'янського права" виказав, що „Руська Правда", видана кн. Ярославом Мудрим і доповнена кн. Ярославом Мономахом, була незаперечним творомзбірником українського правосуддя, а в тому ж часі нічого подібного на заході не існувало.

В суботу 7-го жовтня виголошено доповіді на комісії Філологічній, що нею проводив проф. Зенон Зелений, проф. д-р Володимир Кисілевський з Оттави в доповіді „Причинки до історії Шашкевичівської доби насвітлив добу і оточення, серед якого довелось жити о. Маркіянові Шашкевичеві.

Мґр. Іван Манастирський в доповіді „До проблеми транслітерації українських прізвищ" представив різні транслітерації: англійську, московську, французьку, д-ра проф. Я. Рудницького та інші. Вони різняться поміж собою і через те приносять замішання, і українська людина не знає, як писати своє прізвище. Існує потреба упорядкувати та видати українську транслітерацію, що обов'язувала б в цілому світі.

Проф. д-р Яр Славутич доповідав про „Основні тони в творчості Михайла Ореста".

На природописній Комісії, що нею проводив проф. інж. Василь Іванис, відчитано доповідь д-ра мед. Миколи Залевського з Едмонтону „Про пістряка леґенів", в якій автор доказав на підставі статистичних даних, що на пістряка леґенів хворіють по найбільшій часті мужчини. Надмірне курення папіросок являється великим спричинником цієї страшної хвороби, що її прояви дають про себе знати щойно в заавансованому стані і нераз є дуже тяжкі до лікування.

На історично - філософічній комісії, що нею проводив проф. Степан Килимник, мґр. Ярослав Онищук в доповіді „Релігійна ментальність москалів і комунізм" представив на підставі праць в першу чергу російських вчених, що релігійна ментальність москалів причинилась до прийняття комунізму майже без спротиву зі сторони російського народу.

О. проф. д-р. Василь Лаба з Едмонтону доповідав про „Льокальні синоди в історії Української Церкви". Проф. Євген Онацький з Буенос Айресу в доповіді „Символіка рога" виказав, що символіка рога і рогів досить багата в нашого народу і віддзеркалює в собі численні впливи з дуже давніх часів.

Доповідь мґр. Михайла Хомяка з Едмонтону під заголовком „Спроби створення українського організованого життя в Канаді (Предтечі КУК)" являється цінною розвідкою для збірки матеріялів Комісії Канадознавства.

„Спомин про санітарні умовини в західній і східній Україні в рр. 1918—1921" пересланий д-ром Євгеном Рибаком з Арґентини, — це цінний джерельний матеріял для історії тих часів.

На правничій комісії, якою проводив д-р Степан Росоха, в доповіді „Совєтська державність в Україні з погляду соціології і права", проф. д-р М. Стахів виказав, що виявом української державности була Центральна Рада, що конституційно оформила Українську Народню Республіку третім та четвертім універсалами із 22-го січня 1918 року.

Леонід Вертипорох

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Пам'яті пок. адв. Миколи Куницького

(З приводу десятої річниці смерти Друга)

13-го листопада минуло 10 років, як передчасно відійшов у Вічність св. п. мґр. Микола Куницький, кол. адвокат у Глинянах, Західня Україна, визначний громадський діяч на Рідних Землях та на еміґрації, вірний син Батьківщини, невтомний працівник на народній ниві та ентузіяст визвольної справи.

Народився він 1891 р. у Лагодові, пов. Перемишляни, в родині малоземельного селянина. Вже змалку звернув на себе увагу своїми непересічними здібностями. Його вчитель зацікавився ним і вислав його до української гімназії в Перемишлі, яку закінчив з блискучим вислідом. З таким же успіхом він закінчив правничі студії на Львівському університеті.

Під час першої світової війни опинився в Ростові над Доном, де записався на університет, беручи живу участь в громадському житті тамошніх українців. А як тільки постала рідна Держава, він одним з перших зголосився до праці для неї, хоч був слабкого здоров'я, яке не дозволило йому вступити в лави рідного війська. Працював тоді в міністерстві юстиції Української Народньої Республіки. Після виходу української влади на чужину, переїхав з нею до Польщі.

Одержавши звільнення зі служби в міністерстві, повернувся додому та став працювати як кандидат адвокатури в адв. д-ра Миколи Рибака в Глинянах. Після закінчення практики та складення адвокатського іспиту, відкрив там власну адвокатську канцелярію, яка стала осередком всієї громадської праці міста й округи. Бо пок. Микола Куницький вважав, що найшляхетнішим призначенням кожної людини є віддати всі свої сили, знання і здібності на службу рідній нації. Це була засада всього його життя, дороговказ на життьовому шляху. Цю засаду він завжди переводив в діло в приватному та публічному житті. Цю благородну засаду він впоював в серця і душі української молоді, якої був сердечним опікуном, а передусім у серця своїх синів Богдана й Романа.

Він був не тільки політичним та культурно - освітнім провідником всього повіту, але й духовим батьком населення, яке відносилося до нього з довір'ям та пошаною. Вимовним висловом цього був його кількакратний вибір на голову Повітової Управи УНДО, на голову Філії „Просвіти" та голову Надзірних Рад Українбанку і Районової Молочарні. Це тільки найважніші ділянки його громадської праці. Бо він був провідником або членом Управ дослівно кожної української організації в повіті, був незаступною душею всієї української спільноти.

Під час другої світової війни, рятуючись перед наступаючою большевицькою навалою, виїхав з родиною до Львова. І тут не спочив на лаврах, але від першої хвилі кинувся у вир громадської праці. Головним тереном його діяльности був Український Допомоговий Комітет на місто Львів, в якому вів Фінансовий Реферат, при чому знову виявив багато ініціятиви, і серця до людської нужди. В тому часі обидва його сини, виховані на засадах і прикладі батька, одухотворені його високою ідейністю та справжнім патріотизмом і окрилені його безмежною любов'ю Батьківщини, пішли за поривом своїх українських сердець та вступили в лави Української Повстанської Армії. Там вони вславилися відвагою та провідницькими здібностями і займали високі командні пости.

Дальший розвиток воєнних дій на Українських Землях змусив Покійного виїхати з дружиною до Німеччини. Після кількарічного перебування в таборі в Ашаффенбурзі, він прибув 1948 р. до ЗДА та осів у Ню Йорку. Щоб заробити на прожиток, він та його дружина виконували важку фізичну працю, яка все таки не зломила його гарту духа, ані не послабила його залізної волі. При цьому він знаходив можливість і час для вивчення англійської мови, яку швидко опанував в слові і письмі, а поруч із тим брав живу і видатну участь у громадській праці спільноти. Тут він став між іншим членом - основоположником Товариства Українців-Правників у ЗДА, що для нього виготовив статут, першим головою Товариського Суду Об'єднання Українців в Америці „Самопоміч" та членом Статутової Комісії того ж Об'єднання. Не заломився його дух, одначе заломилося немічне тіло. Його без того слабосильний організм не зміг надалі видержати безміру тієї фізичної та духової напруги. Лиховісна недуга рака загніздилася непомітно в цьому знеможеному працею організмі та, розвинувшися непомірно швидким темпом, спричиняла катастрофу. Після короткого перебування в лікарні в Ню Йорку, виявилося, що дні життя Миколи почислені. Лікарі намагалися вмовити в нього, що він небавом видужає, але пацієнт швидко збагнув свій справжній стан і сказав лікареві: „Правда, що це рак?" Лікар не відповів, а тоді Микола продовжав: „Я це знаю, бо бачив плями на рентґенівській знімці. Я смерти не боюся, але благаю вас, не скажіть цього моїй дружині". Як упродовж усього життя, так і в останніх його хвилинах, Микола Куницький залишився мужнім і холоднокровним, а заразом ніжним і шляхетним. Дня 13-го листопада 1951 р., о годині 4:30 після полудня його праведна душа відійшла у засвіти та полинула перед престіл Усевишнього, щоб одержати вічну нагороду за побожне, праведне, жертвенне і чесне життя. Так зійшов передчасно з цього світу зразковий громадянин, і батько родини, що був справжньою людиною, про яку Спаситель сказав, що в неї немає облуди. В ньому її не було ні крихітки. Була тільки любов, шляхетність, добрячість і ніжність, була жертвенність та відданість Великій Ідеї.

Після нього залишилася дружина, пані Олександра, що у прикладному подружньому житті вірно ділила з ним долю - недолю на протязі 31 року. Її серце сповнене безмірного жалю по втраті невіджалованого чоловіка, прокололи ще два мечі болю. Небавом після його смерти наспіла з Рідних Земель перевірена і підтверджена вістка, що їхні обидва сини випередили батька. Вони загинули на полі слави, в рядах УПА, в обороні Батьківщини перед червоним загарбником.

Тоді вона зрозуміла, що залишилася на світі самітньою вдовою, матір'ю - сиротою, справжньою українською матір'ю - страдницею. Зібравши всю силу і снагу, пані Куницька здавила в своєму зраненому серці потрійний біль та з повною самопосвятою, як колись її покійний чоловік, станула до праці для загальної справи. Глибоко релігійна, практикуюча християнка-католичка, вона стала шукати пільги і спокою у безпосередній праці для рідної св. Церкви. Вступила до Української Марійської Дружини Непорочного Зачаття Пречистої Діви при церкві св. Юрія в Ню Йорку та стала її дуже визначною членкою і кількакратною головою. Не занедбує також інших ділянок церковного і національного життя та приймає живу і видатну участь в інших організаціях, продовжуючи тим чином працю свого покійного чоловіка та своїх поляглих синів-героїв.

Д-р Іван Козак

Листопадова Академія і Свято УПА в Йонкерсі

Місцева громада під проводом Організацій Визвольного Фронту і греко - кат. Парохії св. Михаїла влаштувала в неділю 5-го листопада в пополудневих годинах в церковній залі Листопадову Академію та Свято УПА. Після відіграння американського гимну оркестрою Юнацтва СУМА, відкрив свято п. П. Шкафаровський, а святочну доповідь виголосив учасник Листопадових Днів д-р Іван Козак з Ню Йорку. На дальшу програму склались: виступи хору СУМА під керівництвом п. О. Степанчука, що відспівав пісні: Засяло сонце золоте — Недільського; Вилітали орли — Гайворонського; Мій гаю зелений — Степанчука, — та пісні УПА: Гей повстанці; Гей вперід; і Заплакали карі очі. Деклямацію „Командирові УПА" виголосила Ірка Дудар та „За Волю" виголосив Я. Івасютин. Вкінці була рецитація „Салют Героям" у виконанні членок СУМА. Свято закінчилося відспіванням українського національного гимну.

А. Б.

Листопадові роковини в Перт Амбой, Н. Дж.

У Перт Амбой, Н. Дж. відбулася Листопадова Академія стараннням місцевого громадянства під проводом Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України в неділю, дня 12-го листопада ц. р. увечері в залі Українського Народного Дому. Програму започаткував чоловічий хор ООЧСУ „Гомін" під керівництвом п. Миколи Кормелюка відспіванням американського гимну, а пор. Гладич відкрив свято. Він же проводив програмою. Святочну доповідь про Листопадовий Зрив та його значення для всієї України виголосив б. учасник визвольної боротьби, сотник Українського Війська д-р Іван Козак з Ню Йорку. Дальшу програму виповнили виступи названого хору та деклямації. Хор відспівав ось такі вміло підібрані та добре виконані пісні: Ви жертвою в бою — Купчинського, Ой Морозе — Людкевича, Слава Героям — Сметани та Коли ви вмирали — Гайворонського. Вірш „Стогнала земля" продеклямував п. С. Баралецький, а другу деклямацію „В день Листопаду" виголосив п. С. Карач. Свято закінчено відспіванням українського національного гимну та пісні „Не пора".

Академія Листопадового Зриву в Буенос Айрес

(сдо). Як і кожного року, в першу неділю після першого листопада відбулася в Буенос Айресі заходами Української Центр. Репрезентації Академія для святкування Листопадового Зриву. Невважаючи на залізничний страйк, проголошений вже від тижня на невизначений час, що значно утруднює сполучення столиці з передмістями, величезний сальон колеґії Сан Хозе при вул. Аскуенаґа був заповнений українськими патріотами, що вважали за свій моральний обов'язок вшанувати пам'ять тих героїв, хто життя своє поклали на відновлення української державности на Зах. Українських Землях.

Фактично святкування днів Листопадового Зриву почалося таки 1-го листопада, в середу, коли по всіх українських католицьких церквах, при значному наході богомольців, відбулися панахиди за всіх тих, хто поляг у ті пропам'ятні славні дні. Але все таки головне святкування, за встановленою традицією, відбулося таки в неділю 5-го листопада, коли вранці відслужено після Служби Божої панахиду в українській Братській Автокефальній церкві, а по обіді відбулася Академія. Відкрив її д-р Вас. Іваницький, голова УЦР, промовою в еспанській мові, в якій привітав численні делеґації запрязнених інших поневолених народів. Промову-доповідь в українській мові виголосив ред. Ю. Середяк, секретар Головної Ради УЦР, а промову в еспанській мові п. Б. Коваль, секретар УЦР і голова Т-ва „Відродження".

Мистецьку частину заповнили: п. О. Дмитрів, що виконав із глибоким зосередженням і технічною вправністю на фортепіяні „Органний прелюд" Баха та „Затоплену Катедралю" Дебюссі; меццосопрано В. Козулькина, що проспівала арію з опери „Купало" Вахнянина і „Із сліз моїх..." Січинського; баритон М. Голодик, що проспівав „Нічого, нічого" М. Лисенка, „Зелений гай" Лопатинського і одну драматичну річ Яруха. Проте, найбільший успіх мав, найкраще завершення всій мистецькій частині дав хор УЦР, що виконав, крім гимну „Ще не вмерла Україна", „Думи мої" М. Лисенка на слова Т. Шевченка та „Молитву" з „Запорожця за Дунаєм". В останній треба відзначити бездоганний виступ баритона Трохимова, що для нього тенорову арію „Владико неба і землі", було переложено на баритоновий реґістер. Гарно виступали й солістки цього зворушливого й вічно актуального фіналу опери.

Северин Борачок, Григорій Крук, Марія Дольницька

(Закінчення із стор. 2-ої)

ній, і не перекрутитись, не втратити себе у каламуті переходових днів? На це фатальне питання вичерпно відповідає виставка творів Крука. Передусім, звичайно, треба мати сильний талант, свідомість ступеня його сили, наставлення до завдань мистецтва, як вічно діючої категорії, одної з тих найвищих, що ведуть людину до вдосконалення і що в своїм характері мають ті питоменності народу, до якого належить мистець. Тільки тоді твори мистця не будуть безслідно западати у всесвітній мелянж і займуть окреме, належне їм місце у світовому мистецтві, як персоніфікація духових цінностей, так само як твори письменства, які набирають світового значення, залишаючись синтезою культури, мислення, філософії і ідеалів народу, до якого належить автор.

Це може статися не відразу. Коли мистець творить у добі духових замішань і катаклізмів, він не відразу займе своє місце. Власне тепер така доба, і коло дверей храму мистецтва такий стиск самозванців, що годі протовпитись. Але це минеться, число музеїв, що повиростали, як гриби у дощове, туманне літо, зменшиться, прийде перегляд збірок. і все стане на своєму місці. Кожне господарство має смітник. Має його і мистецтво. Тоді звільниться місце для покликаних. Одним з вибраних і покликаних є український Крук. Твори його не залишають сумніву щодо їх приналежности — це синтеза народного духа України, виконанням позбавлена будь-якого відтінку льокалізму. Це доказ того, що Україна має не тільки право, але й повні підстави для того, щоб зайняти місце у сім'ї інших народів в сфері мистецтв.

Пробитися на міжнародний форум, хоч у мистецтві, надзвичайно тяжко українцеві — тяжить державна несамостійність, упередження. Часто стук у чужі двері не зустрічається із відгуком, але окремі особи бачать, відчувають і готові відгукнутися по спроможності. Вони існують, і їх треба шукати вперто, наполегливо, поодинці й громадою.

У виконанні своїх тем Крук дійшов ідеалу в спрощенні лінії, з матеріялу вилущується в нього тільки підставове, основна цілість, без будь-якого розгалуження у деталі. Нічого зайвого. Через це його типи до ідеальности виразисті не тільки ледве накинутими рисами обличчя, а й постосм, виразом постаті, кожним рухом. Скульптури жінок, статичні і захоплені у якимось характеристичнім русі, українські і ніякі інші. Всі твори Крука дихають здоров'ям, силою і чистотою, одухотвореними мистецькою працею. А постать сліпого кобзаря у всім своїм трагізмі виростає у символ змагу до світла і до волі.

Багато до урізнороднення виставки додають емалі Марії Дольницької. Їх хоч небагато, всього 16 — але своїм виконанням і тематикою вони свідчать про високий мистецький рівень авторки.

О. Ч.

Короткі Вістки

● **Конґресмен** - республіканець із Огайо Гордон Г. Шер, який є членом Комісії для досліду протиамериканської діяльности, промовляючи в Маямі Біч на Флориді, закликав 7,000 присутніх на зборах, щоб приєдналися до „хрестоносного походу" проти симпатиків комунізму в цій країні. Конґресменові не подобається те, що засекречені прихильники комунізму навчають таке: „Краще бути червоними, як мертвими". ЗДА мають силу перемогти комунізм і жити без „червоної краски", вірить конґресмен Шер.

● **Представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації** Вілмот Н. Гесс заявив, що університети гратимуть більшу ролю в дослідах космічних просторів, як це було дотепер. Він казав, що плянується в найближчих роках зорганізувати лябораторії для космічних студій в численних університетах.

Компартія ЗДА не хоче реєструватись

Вашинґтон. — 18-го листопада провід комуністичної партії в ЗДА урядово повідомив департамент справедливости, що він не буде реєструватися як аґент СССР. Це повідомлення вислав провід Комуністичної партії в Ню Йорку за допомогою порученого листа. Головний прокуратор Роберт Кеннеді відповів на це депешею, що департамент справедливости відкидає апеляцію комуністів, що вони „не є організацією комуністичної акції", і що „реєстрація партійного проводу була б порушенням конституційних прав", бо була б „самооскарженням, проти чого охороняє п'ята поправка до конституції"..

✝

Ділимося з Ріднею, Приятелями і Знайомими сумною вісткою, що в суботу, 18-го листопада 1961-го року, по короткій і тяжкій недузі в Ню Йорку відійшов у Вічність

НАШ НАЙДОРОЖЧИЙ МУЖ, ТАТО і ДІДУНЬО

Бл. п. Микола ІВАШКІВ

проживши 77 років.

ПОХОРОНИ відбудуться у вівторок, 21-го листопада 1961 р. о год. 12:30 вполудне з похоронного заведення Петра Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку.

У глибокому смутку і невимовному жалю прощають Покійного:

Дружина АНАСТАЗІЯ,
Син ЄВГЕН,
Синова ЄВГЕНІЯ
і внук ЛЕВ БОГДАН

Замість квітів на могилу
бл. п. ОЛЕНИ ГОРДИНСЬКОЇ
зложили — $ 20.00
на фонд „МАТИ І ДИТИНА"
ОЛЬГА І ВОЛОДИМИР КОБЗЯР
Гантер, Н. И.

Повідомлення НТШ про Виставку Української Книжки в Мадриді

Наукове Товариство ім. Шевченка, яке з Архиспископом Апостольським Візитатором, д-ром Іваном Бучком, і Представництвом Вільної Української Академії в Еспанії, співучасничало в почині організації Виставки Української Книжки з нагоди сторіччя смерти Тараса Шевченка у Державній Національній Бібліотеці в Мадриді в днях 1-16 вересня 1961, подає оцим до відома найважливіші дані про Виставку.

Для повної ясности на вступі зазначуємо, що про співучасть Товариства можна говорити тільки в площині ідеологічно - моральної підтримки, якщо не врахувати самозрозумілого постачання на Виставку видань і публікацій НТШ та заступлення Товариства на врочистому закритті Виставки його делеґатом. Саме, однак, непричасність до довгої низки практичних зусиль і заходів для організації і влаштування Виставки, дає йому кращу змогу об'єктивно оцінити велетенський вклад праці місцевих осіб, що виступили скромно під найменуванням Представництва Вільної Української Академії. Скалю цього вкладу праці найкраще можна визначити цифровими даними про Виставку.

Виставка відбулася в двох нових великих (25 x 15 м), репрезентативних залях Еспанської Державної Бібліотеки, що в одній із них було розміщено 26 великих вітрин, а в другій 23, у яких розташовано 2 458 книжкових назв, майже виключно еміґраційної книжкової продукції, не враховуючи інших експонатів, як, наприклад, українські поштові значки та етнографічні зразки.

На подану загальну суму складалося, щоб назвати найважливіші ділянки: 417 книжок, що торкалися історії, 171 — медицини, соціології і філософії; відділ мови і літератури охоплював 178 назв, релігійна література була представлена 232 назвами, а релігійно - виховна, у мистецькій формі 161. Педагогічну ділянку заступало 73 назви із призначеної для юнацтва літератури було 69 назв, з дитячої 161, а на загально - мистецьку літературу припадало 585 назв. Велике враження робив відділ чужинецької літератури про Україну, з між іншим, 24 томами „Документів з ватиканських архівів", опрацьованих о. д-ром Атанасієм Великим; відділ цей нараховував 266 назв. Виставку книжок і журналів доповнювали і оживлювали ґабльотки із зразками етнографічних виробів, вишивок, писанок і т. ін., збірками розмальованих листівок, та предметом особливого зацікавлення філателістичних кіл Еспанії, колекціями українських поштових значків. Розвішені на стінах і над вітринами українські килими і портрети історичних постатей спричинювалися своїм порядком до створення настрою святині української культури на чужій землі, що її немов осередковими точками культу були столи і вітрини з портретами і українськими та чужинецькими творами Шевченка і про Шевченка, в показному числі 55 назв в 66 томах.

Виставку відкрив врочисто 1 вересня директор Департаменту Архівів і Бібліотек, Хосе Антоніо Ґарсія Ноблеас. Д-р Дмитро Бучинський, що був формально представником Української Академії, на ділі був душею і справжньою рушійною силою в організації Виставки, ознайомивши в короткому експозе зібраних із системою впорядкування експонатів, дав стислу інформацію про Шевченка. Закриття Виставки відбулося за офіційним запрошенням Міністерства Освіти та в приявності міністра, п. Мальдонадо 16 вересня; зґуртувало приблизно всю українську колонію Мадриду, багатьох еспанських представників Міністерства Освіти, бібліотек і архівів, як також представників українських установ, Апостольської Візитатури в особі о. Мітрата Якова Перрідона, Генерального Вікарія Бельгії, Голляндії та делеґата Европейського Відділу Наукового Товариства ім. Шевченка, в особі його містоголови, проф. О. Кульчицького. О. Мітрат Я. Перрідон, привітавши на порозі Виставки хлібом і сіллю віцеміністра, виголосив французькою мовою змістовну промову, у якій коротко схарактеризував становище української еміґрації взагалі, й Української Церкви зокрема.

Проф. Кульчицький в еспанському зверненні до віцеміністра вказав на пов'язаність постаті Шевченка, як духового Батька Нації, що залишив заповіт „Учітеся, брати мої"... із цим першорядним виявом національної духовости, яким була виставка українського друкованого слова в Мадриді. Д-р Бучинський подякував Міністерству та Дирекції Національної Бібліотеки за виявлену прихильність, виявив свою вдячність українським установам, як також своїм співробітникам п. маґістрові Пастущукові і п. Дувалко та передав Національній Бібліотеці дар 528 українських і чужомовних книжок про Україну, між ними цінний дарунок „Молодого Життя", 6 томів „Енциклопедії Українознавства", видаваної НТШ. Віце - міністер Мальдонадо у своїй гарній відповіді підкреслив, як головну цінність Виставки, обставину, що вона дозволила еспанцям пізнати новий для них, — побіч уже відомого аспекту героїзму у спротиві московсько - большевицькому насильству, — аспект України, — її широку й глибоку духову культуру.

Виставка залишила свої тривкі сліди в еспанській пресі й еспанській прилюдній опінії. Не тільки тому, що її відвідало понад 3.000 відвідувачів, але й тому, що про неї прихильно писали еспанські газети, — „АБЦ", „Я", „Інформасіонес", „Альказар", а в еспанськім радіо були виголошені відповідні радіомовлення. Очевидно, теж і в українських передачах кількакратно була мова про Виставку, останньо в радіомовленні проф. Кульчицького.

Ракету „Мінутмен" випустили з ями, 90 стіп завглибшки

Кейп Каневерал, Флорида. — Директор летунської програми „Мінутмен" генерал бриґади Сем Філліпс заявив 17-го листопада, що випущена ракета „Мінумен" із ями 90 стіп завглибшки з успіхом перелетіла 3,000 миль, що є великим успіхом, бо це перше випущення цієї ракети з підземного силосу за натисненням ґудзика. Підземні бази цих ракет не може знищити ворог своїм несподіваним нападом, і тому ці ракети, — це певна зброя, якою ЗДА починали б відплатну атаку на ворога, що почав війну. Представник фірми Буїнґ, яка продукує ці ракети хвалив цю нову зброю, кажучи „День подяки цього року прийшов вчасно". Давніші проби з цією ракетою не вийвилися, і тому дехто сумнівався, чи ця зброя буде готова до вжитку в частинах збройних сил вже в літі 1962 року. Новий успіх запевняє, що ракета Мінутмен буде продукована у швидкім темпі.

В Каїро відбулась конференція Нассера, Неру і Тіта

Каїро. — Президенти Об'єднаної Арабської Республіки Ґамаль Абдель Нассер і Югославії Тіто та прем'єр Індії Джавагарлал Неру зустрілись в минулу неділю 19 ц. м. в Каїро й відбули конференцію над актуальними міжнародними проблемами. Ініціятива вийшла від Нассера, який нібі є стурбований „імперіялістичними атаками" проти „невтральних країн", які прийшли після останньої Беоґрадської конференції невтральних лідерів. Єгипетська преса вказує на застереження, що їх висунули американські кола щодо будови великої водної електрівні в Ґані та достави харчів для Югославії, як теж на відірвання Сирії від державного зв'язку з Об'єднаною Арабською Республікою, яке сталось нібі внаслідку інтриг збоку Англії. Знову ж Тіто є дуже стурбований небезпекою, яка грозить для югославської економіки від могутнього західньо-европейського і північно-американського економічного бльоку. Нассер просив індійського прем'єра, щоб той, летючи з Америки до Індії через Каїро, зупинився в ньому не 2 години, а день і той погодився. Тіто прибув ще в суботу вранці і нараджувався з Нассером ще перед приїздом Неру. Зміст і вислід конференції покищо невідомі.

Бельгія відпекується зв'язків з конґолійською Катанґою

Об'єднані Нації. — Бельгійський міністер закордонних справ Поль Генрі Спаак заявився на засіданні Ради Безпеки в минулу п'ятницю проти листа президента дисиденської конґолійської провінції Катанґи Мойсе Чомбе, який вправді деклярував свою готовість переговорювати про замирення з центральним урядом Конґа, але на базі свобідної конфедерації, з визнанням Катанґи, як „суверенної і незалежної держави". Цей лист Чомбе мав дату 14 листопада. Спаак погодився з конґолійським міністром закордонних справ Жастіном Бомбоко, що на такій базі не можна переговорювати з Чомбе. Ліберія, Цейлон і Об'єднана Арабська Республіка, підтримувані Совєтами, зголосили дуже гостру резолюцію проти Катанґи і „бельгійських ленників" на службі в Мойсе Чомбе, вимагаючи, щоб військо ОН силою викинуло їх геть. Адлей Стівенсон звернув увагу, що та резолюція є одностороння, бо нічого не згадує про так само сепаратистичний і ще небезпечніщий анархістичний рух, керований Антуаном Ґізенґою в провінціях Східній і Ківу. Ґізенґу підозрівають, що це він під'юдив 2,000 вояків в місті Кінду до бунту і вбивства 13-ох італійських летунів. Військо ОН в Конґо старається відрізати Кінду від зв'язку з зовнішнім світом, щоб внеможливити втечу вбивників. Рада Безпеки ОН відклала свої наради до понеділка 20 ц. м. ЗДА, мабуть, зголосять власну резолюцію, але СССР заявив, що зголосить „вето" проти всякої ухвали, яка таврувала б комуністичного слугу Ґізенґу.

● **Представники стейту Текс**ас 16-го листопада підписали умову з організацією Блу Крос в стейті Тексас про медичну опіку над старшими особами. З цієї допомоги користатимуть вже в січні 1962-го року більше як 220,000 осіб. Стейт платить Блу Крос по $8.68 місячно за кожну особу.

● **Голова спілки Об'єднання** Автомобільних Робітників Волтер П. Рутер заявив, що Американська Федерація Праці — Конґрес Індустрійних Організацій мусять розв'язати свої внутрішні непорозуміння, якщо схочуть пережити теперішню кризу між кваліфікованими і некваліфікованими робітниками.

„Тризуб" здобуває дві точки, УСК нерішену

„ТРИЗУБ", ФИЛАДЕЛФІЯ, переміг минулої неділі, 19-го листопада ц. р., сильного противника „Ґаліцію-Гондурас" 4:2 на грищі противника на Флашінґу. Здобуті „Тризубом" дві дальші точки скріпили позицію українського репрезентанта, як провідника в показнику мистецьких гор Американської Футбольної Ліги.

УСК, НЮ ЙОРК, у тяжкій зустрічі з німецькою одинадцяткою „Гота" здобув нерішеною 2:2 на своєму грищі тільки одну точку. УСК переважав у цих змаганнях і вів 2:0 та 2:1, але в останній хвилині втраченими воротами дав собі відібрати цінну точку. УСК стоїть далі на четвертому місці „Великої Десятки".

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ", НЮАРК, зазнала другої програної у мистецьких грах Футбольної Ліґи Стейту Ню Джерзі в змаганнях зі сильним портуґальським клюбом „Марітімо". Ця зустріч на грищі „Марітімо" в Нюарку закінчилася вислідом 4:0 та втратою для „Чорноморської Січі" чергових двох точок.

Кекконен зустрінеться з Хрущовим в Новосибірську на Сибірі

Гельсінкі. — Совєтський прем'єр Нікіта Хрущов визначив фінляндському президентові Урго К. Кекконенові зустріч аж в Новосибірську на Сибірі. Ця зустріч має відбутися в п'ятницю 24 листопада і під час неї будуть обговорені совєтські домагання в справі оборонних консультацій. Хрущов, який відбуває тепер поїздку по Совєтському Союзі, дав свою згоду відбути зустріч через совєтського амбасадора в Гельсінках. Одержавши совєтське повідомлення про визначення зустрічі, президент Кекконен заявив, що він вибирається в подорож в тяжкому настрої зогляду на „фатальну тінь" загрози, яка нависла над Фінляндією у зв'язку з існуючим міжнародним напруженням. У зверненні до фінського народу Кекконен закликав зберігати спокій і тверду віру в незалежність Фінляндії. Водночаз із цим Кекконен засудив дуже гостро минулотижневі відвідини західньонімецького міністра оборони Франца Йозефа Штравса в Норвеґії, стверджуючи, що цими відвідинами Штравс зробив погану прислугу Фінляндії, бо відбулися ці відвідини в той час, як Москва почала свій натиск на Фінляндію, і вони стали причиною посилення цього совєтського тиску. Засуджуючи відвідини Штравса в Норвеґії, Кекконен заявив, що Фінляндія дбає сама про свої справи і що вона не проситиме нічиєї помочі.

● **Князь Чарльз,** наступник британського престолу, скінчив в минулий вівторок 13 років. Державні будинки в Британії прикрашено прапорами. Газети звернули увагу, що молодий Чарльз, який в останньому році надзвичайно „вистрелив" вгору і буде, мабуть, високого росту, як його батько, князь Філіпп Еденбурзький, має ту саму, що його батько, звичку, — закладати позад себе руки.

Зі спорту

ТРЕТІЙ РЕМІС „ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ" НЮАРК

Нюарк, 5 листопада. — Цими змаганнями „Чорн. Січ" закінчила першу половину ліґових розгривок за мистецтво Фут. Ліґи стейту Ню Джерзі. До цих змагань проти сильного суперника, який не програв досі ні одних змагань і займає 3-тє місце в показнику А-кляси, „Чорн. Січ" виступила в складі: Гевко, Саварин, Мк Інтаєр, Понось, Бояніський, Каздоба II, Брус, Паук, Куралі, Луценко, Фіорело і Олег.

Ворота здобули: Саварин 31 хв., Луценко 61 хв. і Саварин 79 хв. Цей вислід внічию хоч приніс втрату чергової 3-ї точки, можна уважати за успішний, взявши під увагу ослаблений склад без Каздоби I, Донеля і Жолудка.

Вже в 9-ій хв. господарі провадили 1:0, після того, як наша дружина грала дуже обережно, уникаючи контузій, і втратила початкову ініціятиву. Щойно в 31-ій хв. Саварин з карного здобув вирівнання. 8 хв. пізніше через непорозуміння судейського рішення, щодо сиґналу відстороні, суперник стрілив чергові ворота.

В другій половині „Чорноморці" достосувались до гри господарів — почали гостру, а навіть небезпечну гру, якою перебрали легку ініціятиву. Все таки в 61 хв. суперник здобув 3-ті ворота з карного. В кінцевих 29 хв. „Чорноморці" здобули дальших двоє воріт (Луценко з подачі Каздоби і Саварин з вільного). Після цих змагань, „Чорн. Січ" опинилась на другому місці. Перше зайняла СК Рома, здобувши перемогу над Марітімом 3:2. 7 гор 12 точ. „Чорн. Січ" 7 гор 11 точ. Дальше слідує Белвіл Чіп Ін 6 гор 9 точ.

„Чорн. Січ" (юн.) — Італієнс (юн.) 8:0.

О. Твардовський

„ТРИЗУБ" — БРУКЛИН КЛАБ 2:0 (1.0).

Филаделфія, 12. листопада. — Дві дружини і два різні стилі. Короткі і точні подачі вирівняного С. К., дружини, що грає чисто і гарно і нагадує нам непродуктивні комбінації деяких австрійських дружин, і „тризубівці", яких напад йшов більше на пробій. Цей напад, це все ще Ахіллесова п'ята дружини, п'ять незіграних зі собою змуґунів, що стоять на місці замість вибігати на позиції, як один веде м'яч до воріт противника. Виглядає, що Ноґу та Носа трудно буде заступити.

Фактично змагання виграли оборонні лінії, з помічниками, що постійно пхали і тручали напад вперед, випрацьовували позиції та самі стріляли на ворота. І так у 18 хв. офензивно настроєний Кравець перебирає м'яч коло двадцятки, провадить, вимиває двох противників і на шістці подає вільному Штекерові, що засуває його до воріт. А раніше замітні гострий стріл Манджіні та парада нашого воротаря, що відбиває м'яч до поперечки, що звідтам скочується в авт. Так в першій, як і в другій половині, на лінії воріт противника відбулися дві ситуації схожі більше на відбиванку, тільки грaні без рук, з кількакратними короткими ударами на ворота і відбиттям їх.

В перших 17-х хв. другої половини, жадні вирівнання і перемоги німці тиснуть, але мало стріляють. Юкси стягають лучників на оборону. Потім ситуація міняється на 180 ступнів і в оборону переходять німці. Врешті у 87-ій хв. Ілай виручає напад, і, діставши подачу з наріжняка, забиває м'яч у ріг воріт гострим, низьким і кривим стрілом. Німці промазують ще одну нагоду, коли три їхні напасники стоячи у відстороні (офсайді) — (чи суддя Мк. Лін справді не бачив цього?) — перестрілюють м'яч через ворота.

На воротах Бачаров певний, Бородяк кращий від Рача, а про поміч та напад ми вже раніше говорили. Склад дружини: Бачаров, — Бородяк, Рач, — Кравець, Віні, Ілай, — Длуґош, Манджіні, Тот, Горват і Штеклер. У змаганнях за чашу наші аматори розгромили Ювентуса 7:0.

Ф. Лукіянович

Відійшли від нас
Члени Українського Народного Союзу:

ВИТВИЦЬКА Анна, нар. 1896 у Теребовлі, членка 287 Відд. УНСоюзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., померла 5-го листопада 1961 року.

ГЕРБСТАЙН Олена, народж. 1896 р. у Навмістіс, Литва, членка 131 Відд. УНСоюзу, в Шикаґо, Ілл., померла 29-го жовтня 1961 року.

ГОЛОВКО Володимир, народж. 1900 р. у Львові, член 385 Відд. УНСоюзу у Мінеаполіс, Мінн., помер у листопаді 1961 року.

ГУЦАЛ Павло, народж. 1903 р. у Золотій Свободі, пов. Бережани, член 471 Відд. УНСоюзу в Монтреалі, Квібек, Канада, помер 5-го листопада 1961 року.

МАМЧАК Омелян, народж. 1880 в Близенці, пов. Стрижів, член 142 Відд. УНСоюзу в Елизабеті, Н. Дж., помер в листопаді 1961 року.

МАЦЬОПА Олексій, народж. 1886 р. у Ваньковій, пов. Лісько, член 182 Відд. УНСоюзу в Клифтон, Н. Дж., помер 2-го листопада 1961 року.

МОКРИЦЬКИЙ Михайло, народж. 1885 р. у Бриській Волі, пов. Ланцут, член 106 Відд. УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., помер 5-го листопада 1961 року.

СОПОТЮК Василь, народж. 1880 р. у Трофанівці, пов. Коломия, член 385 Відд. УНСоюзу в Мінеаполіс, Мінн., помер в листопаді 1961 року.

ТУРАШ Степан, народж. 1890 року в Ходачкові Малім, пов. Тернопіль, член 204 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., помер 3-го листопада 1961 року.

ЧЕЛЯДИН Степан, народж. 1924 р. в Оліні, Н. Й., член 363 Відд. УНСоюзу в Оліні, Н. Й., помер 3-го листопада 1961 року.

ШАХНОВИЧ Омелян, народж. 1895 р., у Чеґарині, пов. Мінськ, Латвія, член 59 Відд. УНСоюзу у Бриджпорті, Конектикат, помер в листопаді 1961 року.

ВІЧНА ІМ ПАМ'ЯТЬ!

ТАРЗАН, ч. 4748. Носорог.

Після того, як його „клієнт" застрелив кілька оленів, лісничий сказав: — Ви вже розохотилися... Полюймо на щось інше!

Трохи пізніше ловець сказав: — А ось наше мале... Погляньте на ті сліди!

Йдучи обережно проти вітру, чоловіки побачили свою здобич у воді... очевидно носорога!